

Formalia för ideella föreningar

som vill söka offentliga bidrag

En sammanställning av hjälpsamma tips för
ideella föreningar

*- baserade på information från
Demokrativillkorsutredningen, Myndigheten för
ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF, m. fl.*

Välkommen!

Den här sammanställningen är framtagen både för den som vill söka bidrag från offentliga organisationer och för den som handlägger bidrag. För att underlätta för båda sidor och för att höja kunskapen om vad som egentligen gäller.

En förening som vill söka offentliga bidrag ska vara demokratisk. Här följer tips kring den formalia som krävs för att vara en demokratisk organisation.

Om du vill börja från grunden finns information hos Skatteverket om vad en ideell förening är och hur en gör för att starta en sådan. Det är också hos Skatteverket en ansöker om organisationsnummer till föreningen. Organisationsnummer behövs bland annat om föreningen vill söka bidrag, men också för att hyra lokal eller starta ett bankkonto.

För offentliga bidrag är demokrativillkoren grundläggande. Offentliga bidrag bör inte lämnas till en organisation om den, eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Om demokrativillkor	4
Om demokratisk uppbyggnad.....	5
Om organisationens styrelse.....	6
Om stadgar	7
Om medlemskap	8
Om årsmöten	9
Om ekonomisk redovisning	11
Om revisorer och revisionsberättelse	12
Om signering, inklusive digital signering.....	13
Om arkivering - föreningsdokumenten i framtiden.....	14
Källor och lästips.....	15

Om demokrativillkor

Offentliga bidrag bör inte lämnas till en organisation om den, eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket

Om demokratisk uppbyggnad

Organisationer ska ha en **demokratisk uppbyggnad** för att kunna bli bidragsmottagare.

- **Demokratiskt uppbyggd organisation** innebär en **medlemsbaserad organisation**, det vill säga att organisationen har enskilda medlemmar eller att den har **medlemsorganisationer** (lokalföreningar, lokala klubbar eller avdelningar), som i sin tur är **demokratiskt uppbyggda**.
- Enligt förvaltningsrättsliga principer är det den **organisation som ansöker om bidrag som ska visa att villkoren om demokratisk uppbyggnad är uppfyllda**.
- Organisationen ska ha antagit stadgar i demokratisk ordning och vara organiserad enligt traditionell föreningsmodell med öppet medlemskap och vara demokratiskt uppbyggd så att alla medlemmar kan påverka verksamheten, **medlemmarna ska ges praktisk möjlighet att utöva sin bestämmanderätt**.
- Det är viktigt att beakta **risk för jäv** för anställda, revisorer och styrelsemedlemmar samt släktskapsjäv.

Om organisationens styrelse

För att en ideell förening ska anses **vara demokratiskt** uppbyggd brukar det också krävas att den **leds av en styrelse** som sköter föreningens angelägenheter för medlemmarnas räkning. En styrelse ansvarar bland annat för följande:

- **beslutar om firmateckningen**
- **kallar medlemmarna till och ansvarar för årsmötet**
- **företräder föreningen**
- **ansvarar för den löpande verksamheten i föreningen**
- **ansvarar för att årsredovisningar upprättas**
- **rättar sig efter stadgarna och årsmötets beslut**

Om stadgar

- I stadgarna ska **namnet på föreningen, ändamålet och verksamheten** framgå. Dessutom bör stadgarna reglera:
 1. **hur beslut fattas,**
 2. **hur föreningen företräds,**
 3. **hur ansvar kan utkrävas,**
 4. **hur stadgarna kan ändras och vad som krävs för att upplösa föreningen.**
- Det är godtagbart att använda sig av en riksorganisations normalstadgar men det behöver i de fallen vara möjligt för medlemsföreningen att självständigt besluta om lokala anpassningar gällande sin egen verksamhet.
- Angående hur en förening företräds så utser en ideell förening **företrädare** (motsvarar firmatecknare) som är myndig. Det bör i stadgarna finnas beslut om **vilka rättshandlingar företrädare får utföra för föreningens räkning** (ex. ingå avtal med banken om företagstjänster, öppna konto, disponera föreningens konto via Internetbanken, utse enskild företrädare att få bankkort samt Telefonbanken osv.).

Om medlemskap

Medlemmarnas möjlighet till inflytande och delaktighet i demokratisk ordning är grundläggande för att kravet på demokratisk uppbyggnad ska anses uppfyllt och att bristande föreningskunskap eller låg ålder inte motiverar något undantag.

- **Medlemmarna väljer sina förenings- och distriktsstyrelser.**
- Medlemmar måste **förnya eller bekräfta sitt medlemskap varje år** för att de ska kunna räknas med i ansökan. Det innebär att ta aktiv ställning för ett medlemskap genom att betala medlemsavgift, ansöka om eller på annat sätt bekräfta sitt medlemskap.
- Villkoren för medlemskap gäller alla medlemmar som är anslutna till organisationen. **Varje medlem ska ha rösträtt när det gäller beslut som fattas på ett årsmöte** eller liknande, antingen direkt eller via ombud. Det gäller även om organisationen till exempel erbjuder familjemedlemskap för att kunna ha en lägre medlemsavgift.
- Om distriktsorganisationen har medlemmar som har **skyddad identitet ska det finnas rutiner** för att deras identiteter inte röjs.
- Antalet medlemmar för året är det antalet som fanns i medlemsregister **vid årets slut.**
- Vid förfrågan ska distriktsorganisationen kunna uppvisa medlemsregister och **styrka antalet medlemmar i organisationen.**

Om årsmöten

Årsmöte

- Alla medlemmar ska kallas och har samma **rätt att delta** på årsmöten och liknande. De ska ges möjlighet att utöva inflytande och veta exakt vad som händer.
- Samtliga **årsmöteshandlingar** ska finnas tillgängliga för medlemmarna en viss tid innan årsmötet och detta styrs av stadgarna.
- Medlemmarna och styrelsen ska kunna **lämna förslag** till årsmötet. Medlemmarnas förslag kallas motioner och styrelsens förslag kallas propositioner. Motionerna ska presenteras tillsammans med styrelsens yttranden. **Alla förslag ska behandlas demokratiskt.**
- På årsmötet väljs **organisationens styrelse** som får ansvar för ekonomin och verksamheten till nästa årsmöte. Då beslutas också frågan om ansvarsfrihet för den avgående styrelsen samt frågor om budget och grundläggande policydokument.
- Årsmötet ska ha **en mötesordförande, mötessekreterare, justeringsmän och rösträknare som alla väljs i början av mötet.** Ordförande ska leda mötet och värna om att alla som vill kommer till tals och bör vara en annan än organisationens ordförande.

Årsmötesprotokoll

- Årsmötesprotokollet **ska ange** datum, plats, antal närvarande samt antal röstberättigande, de olika förslagen och av vem de ställts i diskussionen, hur beslutet gick till, exempelvis om det var omröstning och själva beslutet och eventuellt om någon reserverade sig.
- Årsmötesprotokollet ska **vara justerat** av det antal justeringsmän som anges i föreningens stadgar.
- Årsmötesprotokollet **ska vara underskrivet** av mötesordförande, sekreterare och/eller annan behörig person som anges i föreningens stadgar.
- Årsmötesprotokollet **ska kunna ställas mot stadgarna** för att säkerställa att föreningen har en demokratisk uppbyggnad. Exempelvis måste årsmötet välja personer till de funktioner som stadgarna anger.

Årsmöteshandlingar

- **Verksamhetsberättelsen** beskriver föreningens verksamhet under det gångna verksamhetsåret. Ska vara underskriven av styrelsen.
- **Resultaträkningen** visar vilka intäkter och kostnader som föreningen haft under gångna verksamhetsåret. Ska vara underskriven av styrelsen.
- **Balansräkningen** visar föreningens tillgångar och skulder. Ska vara underskriven av styrelsen.
- Av **revisionsberättelsen** ska framgå vad revisorn/revisorerna granskat och om ansvarsfrihet föreslås eller inte. Revisionsberättelsen ska vara underskriven av revisorn/revisorerna.
- I **verksamhetsplanen** presenteras föreningens verksamhet för det innevarande eller kommande året.
- **Budgeten** presenterar den ekonomiska planen under det innevarande eller kommande året.

Om ekonomisk redovisning

Organisationens ekonomiska redovisning bör innehålla både resultaträkning och balansräkning.

- **Resultaträkning** är en sammanställning av föreningens intäkter och kostnader under en viss period. Den visar vinst (överskott) eller förlust (underskott), dvs resultatet. När intäkterna minskas med kostnaderna får man fram hur mycket vinst eller förlust föreningen har haft under räkenskapsåret.
 - Kostnader är pris för anskaffade resurser.
 - Intäkter är ersättning för utförda prestationer under en viss period.
- **Balansräkning** är en uppställning av föreningens tillgångar och eget kapital/skulder vid ett givet tillfälle eller en viss tidpunkt. Här visas föreningens ekonomiska ställning.

Om revisorer och revisionsberättelse

Revisorer

- Föreningens **egna stadgar anger om föreningen har en eller två revisorer**. Antalet skall överensstämma med det antal som tagit fram revisionsberättelsen.
- Enligt god förenings sed **ska revisorn vara oberoende av den styrelse denne är satt att granska**. En revisor ska därför inte:
 1. vara ledamot i organisationens styrelse, varken innevarande eller föregående år
 2. vara närstående med någon i organisationens styrelse
 3. arbeta med organisationens förvaltning eller bokföring
 4. vara anställd av organisationen, eller
 5. stå i skuld till organisationen

Revisionsberättelsen

- Revisionsberättelsen **ska vara underskriven** av revisorn/-erna.
- Det ska gå att avläsa i revisionsberättelsen **vad det är revisorn/-erna har granskat** samt om revisorerna anser att styrelsens medlemmar arbetat för eller emot stadgarna.

Om signering, inklusive digital signering

Läs om Juridisk vägledning för införande av e-legitimering och e-underskrifter 1.1 [här](#). (pdf)

Läs om Offentlig samverkan för ökad digitalisering [här](#). (e-samverka webbplats)

Läs om Vägledning för anslutning till eIDAS [här](#). (SKR, webbplats)

Läs om Betrodda e-signeringstjänster regleras av en EU-förordning som kallas eIDAS-förordningen [här](#). (Post- och telestyrelsen, webbplats)

Om arkivering - föreningsdokumenten i framtiden

Arkiv Gävleborg bevarar i dagsläget arkiv från tusentals föreningar, företag och privatpersoner i länet. Nästan alla är öppna för forskning. Det är viktigt - och roligt! - att kunna berätta sin historia, men en förutsättning för att kunna göra det är ett välordnat arkiv. Att bevara arkiv handlar om det förflutna, nuet och framtiden.

Har din förening eller ditt företag behov av en säker förvaring? Eller ser fördelar med ordning och reda i handlingarna? Då är det en god idé att bli medlem i Arkiv Gävleborg.

Som medlem får du:

- trygg förvaring i brandsäkra lokaler enligt Riksarkivets normer
- ordning och reda
- rådgivning i arkivfrågor
- forskarservice

Läs mer om Arkiv Gävleborg: www.arkivgavleborg.se

Källor och lästips

Demokrativillkorsutredningen. [Läs mer här.](#)

MUCF – Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. [Läs mer här.](#)

Andersson/Karlsson, Handbok för ideella föreningar, 2017.

Demokratihandboken. [Läs mer här.](#)

Dags för ekonomi. [Läs mer här.](#)

Förening – Allt du behöver veta som ideell förening. [Läs mer här.](#)

Frågor om medlemskap, medlemsföreningar med mera, MUCF. [Läs mer här.](#)